

РОЗВИТОК ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНІ СПІВСТАВЛЕННЯ

Задоя А.О.

д.е.н., професор, завідувач кафедри
міжнародних економічних відносин та економічної теорії
Університету імені Альфреда Нобеля

Сучасне інформаційне суспільство вступає в особливий етап свого розвитку, коли цифрові технології докорінно змінюють не тільки форму відносин між економічними суб'єктами, але досить часто надають цим відносинам особливого змісту. Діджиталізація ставить нові вимоги до країн, які намагаються інтегруватися у сучасне світове господарство. Вони повинні бути готові до цього процесу як з точки зору наявності товарів та послуг, які можуть знайти своїх покупців на світових ринках, так і з точки зору можливості забезпечити відповідні канали спілкування, що відповідають сучасним стандартам. Тому надзвичайно важливо, щоб масштаби та тенденції розвитку інформаційно-комунікаційних технологій гармонізувалися з тим, що відбувається у сучасному світі.

За даними Звіту про показники інформаційного суспільства за 2018 р. [1] можна говорити про три основні тенденції розвитку телекомунікацій у сучасному світі. По-перше, значно розширюється доступ до використання телекомунікацій як у розвинених країнах, так і у країнах, що розвиваються. У 2018 р. світ перетнув психологічний рубіж у поширенні використання інтернету: 51,2% населення світу мають доступ до цього каналу спілкування. І хоча в останні роки приріст цього показника загальмувався (через практично повне насичення Інтернетом у розвинених країнах), усе одно він зростає досить динамічно за рахунок країн, що розвиваються. По-друге, особливо прискорено зростає використання широкосмугових мереж як фіксованих, так і мобільних. Це значно розширює суто технічні можливості як внутрішнього, так і міжнародного спілкування, та створює нові форми передачі інформації. По-третє, випереджаючими темпами зростають мобільні канали комунікації як у телефонії, так і у використанні Інтернету. Так, у 2018 р. кількість абонентів мобільного зв'язку на 100 жителів планети досягла показника 107, тоді як кількість користувачів стаціонарних телефонів скоротилася з 20,0 у 2005 р. до 12,4 у 2018 р.

В Україні відбуваються дещо подібні тенденції. У цілому прискорюються темпи зростання обсягів реалізованих послуг у сфері

комунікацій та поштового зв'язку: якщо у 2017 р. приріст склав 6,7%, то у 2018 р. – 9,8%. Прискорюється також зростання доходів від надання послуг мобільного зв'язку, хоча й зростають вони дещо повільніше, ніж доходи взагалі (3,3% у 2017 р. та 9,4% у 2018 р.). Доходи ж від послуг Інтернету, навпаки, зростають вищими темпами, хоча і з затуханням: 18,8% та 13,5% у досліджувані роки [2]. Разом з тим, слід звернути увагу, що інколи темпи приросту доходів виявляються нижчими, ніж темпи зростання цін. Якщо ж перераховувати обсяги реалізації у співставних одиницях, то у 2016 р. вони становили лише 1 910 млн. дол. проти 3 485 млн. дол. у 2014 р. [1]. Сусідами України у світовому рейтингу за цим показником виявилися Казахстан, Ангола, Болівія та Словаччина.

Ключові показники розвитку телекомунікацій в Україні у порівнянні з відповідними показниками по Європі та світу в цілому наведені у табл. 1.

Табл.1. Ключові показники розвитку телекомунікацій в Україні, Європі та світі.

Показники	Україна	Європа	Світ
Кількість абонентів фіксованої телефонії на 100 жителів	17,2	35,8	13,0
Кількість абонентів мобільно-стільникової мережі на 100 жителів	133,5	120,4	103,6
Кількість користувачів широкосмугового мобільного зв'язку на 100 жителів	41,7	85,9	61,9
3G покриття (% населення)	90,0	98,3	87,9
LTE/WiMAX покриття (% населення)	3,0	89,6	76,3
Питома вага індивідуальних користувачів Інтернету (%)	57,1	77,2	48,6
Питома вага домогосподарств, які мають комп'ютери (%)	62,0	78,6	47,1
Питома вага домогосподарств, які мають підключення до Інтернету (%)	58,8	80,6	54,7
Кількість користувачів фіксованого широкосмугового Інтернету на 100 жителів	12,6	30,4	13,6
Ступінь поширення фіксованого широкосмугового Інтернету у залежності від швидкості (%):			
від 256 Kbit/сек. до 2 Mbit/сек.	0,4	0,6	4,2
від 2 to 10 Mbit/сек.	4,2	12,4	13,2
10 Mbit/сек. та більше	95,4	87,0	82,6

Джерело: складено за [3].

Аналізуючи дані таблиці, слід звернути увагу на кілька аспектів, які характеризують особливості розвитку мережі телекомунікацій в Україні на фоні загальносвітових та європейських тенденцій.

1. Україна дещо пізніше більшості європейських країн вступила на шлях масової телефонізації. Якщо для країн Європи ще у 70-ті-80-ті роки минулого століття наявність стаціонарного телефону була нормою, то для України це частіше виглядало як виключення. Масова телефонізація співпала з появою мобільного зв'язку. Саме це послужило однією з причин, що Україна навіть не наблизилася до європейських показників кількості абонентів фіксованої телефонії на 100 жителів (хоча й має показник, вищий за середній по світу). А от за кількістю абонентів мобільно-стільникової мережі вона може претендувати на лідерські позиції у світі. Це може бути прикладом так званих «переваг відставання», коли країна, що розвивається, не повинна повторювати весь шлях розвинених країн, а може «зрізати кути» на шляху науково-технічного прогресу.

2. Мобільний інтернет в Україні не використовує найсучасніші технології, а базується на досягненнях минулих десятиліть. Так, лише 3% населення має доступ до LTE/WiMAX, що представляють дві новітні технології доступу до високошвидкісного мобільного широкосмугового Інтернет-сервісу, тоді як у Європі цей показник становить 90%.

3. Ступінь поширення комп'ютерів серед домашніх господарств в Україні дещо вище світових показників, але суттєво поступається європейським, хоча фіксований широкосмуговий інтернет у більшості випадків є досить сучасним за показниками швидкості.

Таким чином, за основними показниками розвитку телекомунікацій Україна випереджає загальносвітові та наближається до європейських. Разом з тим, відставання у поширенні сучасних технологій та пристроїв для Інтернет-комунікацій може стати на заваді інтеграції нашої країни у європейське інформаційне суспільство, скільки нашому населенню може не вистачити навичок та технічних можливостей для ефективного спілкування.

Список використаних джерел:

1. Measuring the Information Society Report, Volume 1. 2018. URL: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/misr2018/MISR-2018-Vol-1-E.pdf>.

2. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/oper_new.html.

3. Measuring the Information Society Report, Volume 2. 2018. URL: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/misr2018/MISR-2018-Vol-2-E.pdf>.